

Vergaderjaar 2021–2022

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 701

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT EN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juni 2022

Tijdens het Commissiedebat (CD) Jaarwisseling van 12 mei jl. (Kamerstuk 28 684, nr. 700) heeft uw Kamer vragen gesteld over de stand van zaken van de subsidieregelingen naar aanleiding van de tijdelijke vuurwerkverboden van afgelopen twee jaarwisselingen. Daarnaast zijn er vragen gesteld over letselcijfers van legaal siervuurwerk en over de maatschappelijke kosten van het huidige vuurwerkbeleid. Met deze brief komen we tegemoet aan de toezegging dat uw Kamer hierover schriftelijk wordt geïnformeerd, op grond van de informatie die binnen de Ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Justitie en Veiligheid (JenV) voorhanden is op deze drie onderwerpen, voorafgaand aan de behandeling van het initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks en Partij voor de Dieren om te komen tot een permanent vuurwerkverbod. De Minister van JenV komt separaat met een brief over de toezeggingen over groepsaansprakelijkheid en het verhalen van kosten op een dader.

Tevens wordt u geïnformeerd over de resultaten van een tweetal afgeronde onderzoeken die jaarlijks uitgevoerd worden door VeiligheidNL. Het betreft de rapporten «Type vuurwerk en letsel 2021–2022» en «Vuurwerkaankoop en – gebruik 2022» die zijn bijgevoegd bij deze brief.

1. Stand van zaken subsidieregelingen tijdelijke vuurwerkverbod

De afgelopen twee jaarwisselingen gold er een tijdelijk vuurwerkverbod om de zorg te ontlasten in verband met COVID-19. De ondernemers die vanwege het tijdelijke vuurwerkverbod geen vuurwerk mochten verkopen en/of het daardoor langer hebben opgeslagen, hebben bovenop de generieke steunmaatregelen een mogelijkheid tot extra steun vanuit de TSVC-19 detailhandel en de TSVC-19 opslag en vervoer. Hieronder wordt de stand van zaken weergegeven ten aanzien van desbetreffende regelingen voor de jaarwisselingen 2020–2021 respectievelijk 2021–2022.

Tegemoetkoming jaarwisseling 2020 – 2021

Voor de jaarwisseling 2020–2021 waren er twee subsidieregelingen voor een tegemoetkoming van de kosten.

1. De Tijdelijke subsidieregeling vuurwerkverbod COVID-19 detailhandel (TSVC-19 detailhandel). Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft de subsidies vastgesteld en de detailhandelaren hebben de subsidie ontvangen. Hiermee is de regeling dan ook afgerond. In totaal hebben 876 detailhandelaren een subsidie ontvangen voor een totaalbedrag van € 8,0 miljoen, waarmee het binnen het subsidieplafond is gebleven van € 9,4 miljoen.
2. De Tijdelijke subsidieregeling vuurwerkverbod COVID-19 opslag en vervoer (TSVC-19 opslag en vervoer). Medio mei heeft RVO de vaststelling van de subsidie afgerond en de resterende bedragen uitgekeerd. Circa 20 aanvragers (importeurs en detailhandelaren met grote opslagen) hebben subsidie ontvangen voor een totaalbedrag van € 14,6 miljoen, waarmee het binnen het subsidieplafond is gebleven van € 16 miljoen.

Tegemoetkoming jaarwisseling 2021 – 2022

Ook voor afgelopen jaarwisseling 2021–2022 zijn er, naast de generieke steunmaatregelen, twee subsidieregelingen toegezegd specifiek voor de vuurwerkbranche. Bij de nieuwe subsidieregelingen is zoveel mogelijk aangesloten bij de regelingen van het jaar daarvoor, waarbij de regeling voor de detailhandel, op verzoek van de Kamer, ruimhartiger is dan de regeling van de jaarwisseling 2020–2021.

1. Bij RVO zijn dit jaar in totaal 884 subsidieaanvragen voor de TSVC-19 detailhandel 2 binnengekomen voor een totaalbedrag van € 9,5 miljoen. Hiermee blijven we binnen het beschikbare subsidiebudget van € 9,8 miljoen. RVO is inmiddels gestart met de uitbetaling van de 100% voorschotten.
2. Vaststelling en openstelling van de TSVC-19 opslag en vervoer 2 is afhankelijk van de goedkeuringsprocedure bij de Europese Commissie. Deze procedure loopt nog. Voor deze regeling is in totaal € 16 miljoen beschikbaar.

2. Letselcijfers vuurwerk

In de brief van 7 januari jl. (Kamerstuk 28 684, nr. 690) over het landelijk beeld van de jaarwisseling 2021–2022, is uw Kamer geïnformeerd over vuurwerkletsels tijdens de afgelopen jaarwisseling. Hierbij werd het rapport «ongevallen met vuurwerk» van VeiligheidNL aangeboden. Daarnaast heeft VeiligheidNL onlangs hun jaarlijkse onderzoek naar type vuurwerk en letsels afgerond. In de bijlage treft u dit onderzoek aan. In dit laatste rapport geeft VeiligheidNL een analyse van de vuurwerkongevallen.

Tijdens afgelopen jaarwisseling zijn in totaal 773¹ vuurwerkslachtoffers behandeld op een Nederlandse Spoedeisende hulp (SEH-afdeling) of een huisartsenpost (HAP). Dit is een verdubbeling ten opzichte van vorig jaar. In vergelijking met jaarwisseling 2019–2020, toen er geen tijdelijk vuurwerkverbod gold, is dat een daling van 40%.

De meeste letsels zijn veroorzaakt door zwaar illegaal vuurwerk (21% van alle vuurwerkongevallen) en door categorie F1, Fop- en Schertsvuurwerk (19%), wat het hele jaar door mag worden verkocht en afgestoken vanaf

¹ Dit is een schatting op basis van werkelijk gemeten slachtoffers op de SEH (256) en een extrapolatie van de 408 slachtoffers die zich bij 82 van de 118 posten hebben gemeld. Het totaal aantal slachtoffers bij de HAP's is berekend op 517. Dit is inclusief 80 slachtoffers door carbid.

12 jaar. Andere veel voorkomende typen vuurwerk in de letselcijfers waren knalvuurwerk (o.a. rotjes, single shots, 13%) en oudejaarsvuurwerk² (10%). 8 procent van de letsels werd veroorzaakt door grondbloemen/grondtollen/springtollen³ en 10% door carbid. VeiligheidNL constateert dat, gerelateerd aan het aantal stuks vuurwerk dat van elk type naar schatting is afgestoken, F1 vuurwerk relatief veilig bleek. Vuurpijlen waren daarentegen relatief risicovol, evenals cakeboxen. De vergelijking tussen letsels en afsteekmomenten van zwaar illegaal vuurwerk laat overduidelijk zien dat dit vuurwerk veruit het grootste risico op letsel met zich meebracht.⁴

In 52% van de vuurwerkongevallen is gedrag de belangrijkste factor geweest. Dat is minder dan bij de jaarwisseling 2020–2021 (63%). Eén op de tien letsels is veroorzaakt door een falend vuurwerkproduct. Letsels met F1 vuurwerk en grondtollen⁵ zijn vooral door onvoorzichtig gedrag (stunten, uit de hand afsteken) veroorzaakt. In geval van sterretjes gaat het vooral om onvoorzichtigheid van ouders/volwassenen die kinderen, vaak jonger dan 10 jaar, sterretjes in handen geven of te dichtbij houden. Bijna de helft van de vuurwerkslachtoffers was omstander.

Het aandeel letsel door zwaar illegaal vuurwerk is de laatste twee jaarwisselingen procentueel groter maar in absolute aantallen wel kleiner dan voor corona, in 2019–2020. Tijdens de vorige jaarwisseling zijn relatief veel jongeren gewond geraakt, maar in absolute getallen toch minder dan in 2019–2020.

Net als tijdens andere jaarwisselingen zijn brandwonden (43%) en oogletsel (19%) het meest voorkomend.

Uit het rapport kan geconcludeerd worden dat het tijdelijke vuurwerkverbod opnieuw heeft bijgedragen aan het terugdringen van het aantal vuurwerkletsels maar dat het effect minder is dan in het eerste coronajaar. Gedrag is een belangrijke oorzaak van vuurwerkletsel en daarom is voorlichting over veilig afsteken en kijken naar vuurwerk, ook bij een vuurwerkverbod, van blijvend belang.

Nadere informatie letselcijfers legaal vuurwerk

De heer Van Nispen (SP) heeft tijdens het Commissiedebat van 12 mei jl. gevraagd welk letsel het gevolg is van legaal vuurwerk. In onderstaande informatie wordt onder legaal vuurwerk verstaan al het toegestane F1 en F2 vuurwerk zonder een tijdelijk vuurwerkverbod. Op basis van de rapportage van VeiligheidNL zijn in tabel 1 de letselcijfers per categorie vuurwerk weergegeven van de afgelopen drie jaarwisselingen. In de onderzoeken van VeiligheidNL wordt ook altijd carbid-slachtoffers meegeteld. Dit is geen vuurwerk. Daarom is in onderstaande tabel carbid niet opgenomen.

Tabel 1 Letselcijfers per categorie vuurwerk over de afgelopen drie jaarwisselingen

Type vuurwerk	Aantal vuurwerkletsels ¹		
	2019–2020	2020–2021	2021–2022
Legaal afgestoken vuurwerk ²	463	146	286

² Met oudejaarsvuurwerk wordt hier bedoeld consumentenvuurwerk dat zonder een tijdelijk verbod toegestaan zou zijn geweest als F2 vuurwerk

³ Grondbloemen/springtollen kunnen behoren tot categorie F1 of categorie F2 vuurwerk. Voor veel consumenten is dit onderscheid lastig zodat het niet mogelijk is om exact weer te geven welk aandeel van het letsel veroorzaakt is door F1 of F2.

⁴ Uit samenvatting van rapport Type vuurwerk en letsel, VeiligheidNL

⁵ En ander grondvuurwerk zoals grondbloemen en springtollen van categorie F1 of F2 vuurwerk

Type vuurwerk	Aantal vuurwerkletsels ¹		
	2019–2020	2020–2021	2021–2022
F1 vuurwerk (fop- en schetsvuurwerk)	26	53	147
F2 vuurwerk, waarvan	373	32	80
– (losse) cake	142	19	28
– Compound/samengesteld vuurwerk	39	–	5
– Grote fontein/vulkaan	108	6	13
– Mijn	–	–	3
– Siervuurwerk overig	77	–	31
Grondbloem/ grondtol/springtol (F1 of F2)	64	61	59
Illegaal afgestoken vuurwerk	623	170	323
Vuurpijlen/knalvuurwerk ³	386	64	142
Babypijltjes/romeinse kaarsen ⁴	26	5	16
Zwaar illegaal vuurwerk	211	101	165
Overig/onbekend	125	101	83
Totaal	1211	417	692

¹ Uit rapport VeiligheidNL «type vuurwerk en letsel jaarwisseling 2021–2022»

² Toegestaan vuurwerk zonder een tijdelijk vuurwerkverbod

³ Niet toegestaan voor consumenten sinds 1 december 2020

⁴ Niet toegestaan voor consumenten sinds 1 december 2020

Tot slot komt uit de rapportage «vuurwerkverkoop- en gebruik» naar voren dat afgelopen jaarwisseling respondenten last hebben gekregen van een vorm van gehoorschade.

3. Vuurwerkaankoop en -gedrag

Om de jaarlijkse ontwikkelingen rond vuurwerkletsels in een bredere context te plaatsen, doet VeiligheidNL ook onderzoek naar vuurwerkgebruik en -opinie bij Nederlandse huishoudens. Dit is vastgelegd in bijgevoegd rapport «Vuurwerkaankoop en -gebruik 2021–2022». Het onderzoek toont aan dat het draagvlak voor het tweede vuurwerkverbod op rij is afgenomen. Een derde van de respondenten heeft het aankoopgedrag aangepast vanwege de corona en het vuurwerkverbod. Een grotere groep mensen heeft per persoon meer geld aan vuurwerk besteed dan een jaar eerder. Daarnaast is het vuurwerk vaker bij een buitenlandse vuurwerkspeciaalzaak gekocht dan in het jaar ervoor.

Van de respondenten heeft 30% afgelopen jaarwisseling vuurwerk afgestoken waarvan het merendeel F1 vuurwerk (89%). Een groot percentage van deze afstekers vult het F1 vuurwerk aan met vuurwerk dat niet is toegestaan: 44% heeft (ook) oudejaarsvuurwerk aangestoken en 43% overig (lichter en zwaar) illegaal vuurwerk.

Globaal gesproken heeft 1/3 van de respondenten zelf vuurwerk afgestoken, 1/3 alleen gekeken en 1/3 was niet betrokken. Over het algemeen is het gebruik van beschermingsmaatregelen de afgelopen 2 jaar afgenomen, zowel bij afstekers als kijkers en hun kinderen. Ruim de helft van de respondenten (56%) vindt dat er onvoldoende gecontroleerd wordt op de aankoop van illegaal vuurwerk. 60% vindt een gemeentelijke vuurwerkshow een goed alternatief voor het zelf afsteken van vuurwerk. Het draagvlak voor vuurwerkvrije zones en een door de gemeente in te stellen plaatselijk vuurwerkverbod ligt rond de 60%. Het draagvlak voor een landelijk vuurwerkverbod schommelt afgelopen jaren rond de 50%.

4. Maatschappelijke kosten vuurwerk(beleid)

Mevrouw Bouchallikh (GroenLinks) heeft tijdens het Commissiedebat van 12 mei jl. gevraagd of de maatschappelijke kosten van vuurwerk(beleid) in beeld gebracht kunnen worden. Zoals toegezegd is binnen de Ministeries van IenW en JenV gekeken welke informatie hierover voorhanden is. Daarbij is van belang te benoemen dat niet alle maatschappelijke kosten voor bijvoorbeeld natuur, dierenwelzijn of gevaar voor hulpverleners zoals die benoemd zijn tijdens het debat bij genoemde departementen bekend zijn, noch is precies duidelijk of en hoe deze kosten zich ontwikkelen bij een eventueel totaalverbod op vuurwerk voor consumenten.

Kosten van vuurwerkletsels

VeiligheidNL geeft jaarlijks in het rapport «Ongevallen met vuurwerk»⁶ een indicatie van de kosten, zowel medisch als verzuim, van vuurwerkletsels die op de Spoedeisend hulp (SEH) behandeld zijn. Er zijn ons geen gegevens bekend van de kosten van de behandelingen op de huisartsenpost.

De kosten (medisch + verzuim) van slachtoffers van een vuurwerkongeval tijdens de jaarwisseling 2021–2022 waarvoor het slachtoffer een SEH-behandeling heeft gehad of in het ziekenhuis is opgenomen, bedraagt € 2,6 miljoen. Dit bedrag was in de jaarwisseling 2020–2021, met het eerste vuurwerkverbod, € 1,1 miljoen. De jaren voor corona, 2014–2018, bedroegen deze kosten € 3,2 miljoen per jaar.

Kosten ILT

De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) houdt toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving voor vuurwerk op grond van de Europese Pyrorichtlijn en het Vuurwerkbesluit. De ILT wil hiermee de veiligheid voor de consument bevorderen. De inspectie voert het hele jaar door controles uit. Daarbij gaat het onder meer om:

- de productveiligheid van vuurwerk;
- classificatie van vuurwerk;
- naleving meldingsplicht invoer, uitvoer en ter beschikking stelling van vuurwerk;
- transport van vuurwerk;
- voorhanden hebben van vuurwerk.

Deze controles vinden plaats bij de importeurs, aan de grens, in de havens, langs de weg en bij verkooppunten. Wanneer de ILT vaststelt dat vuurwerk niet aan de wettelijke eisen voldoet, treedt de inspectie handhavend op. Daarvoor heeft de ILT bestuursrechtelijke en strafrechtelijke bevoegdheden om het vuurwerk te laten herstellen of vernietigen, zoals een waarschuwing of een last onder dwangsom.

Momenteel voeren 9 FTE (inspecteurs en teamleider) bovengenoemde vuurwerktaken uit. Daarnaast voert ILT vanuit gevaarlijke stoffen toezicht op het transport en binnenkomst van vuurwerk en ondersteunt de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de ILT, Politie, JenV bij het in kaart brengen van criminele netwerken om de illegale toestroom van vuurwerk in te dammen.

⁶ Kamerstuk 28 684, nrs. 594, 647 en 690

Kosten lenW

Binnen lenW werkt een team het gehele jaar aan een veilig en handhaafbaar vuurwerkbeleid. Dat gaat over vuurwerk tijdens de jaarwisseling maar bijvoorbeeld ook over vuurwerkshows bij evenementen en de opslag van vuurwerk. Bovendien is vuurwerk niet alleen een nationale aangelegenheid, maar zijn we ook internationaal actief, zowel in de Europese Unie (EU) als met buurlanden, in onder andere Benelux verband. Zo kijken we welke afspraken we internationaal kunnen maken, worden er nieuwe initiatieven ontplooid en vindt er informatie-uitwisseling plaats. Ook zetten we internationaal in op zo weinig mogelijk milieubelasting door vuurwerk, onder andere door in te zetten op het vermijden van plastic in vuurwerk.

Ten behoeve van informatie- en kennisuitwisseling, voorlichting in de vorm van campagnes en onderzoeken (zoals door VeiligheidNL en RIVM) wordt vanuit lenW jaarlijks zo'n € 500.000 besteed.

Voor de aanscherping van het beleid zijn ter compensatie voor de vuurwerkbranche middelen beschikbaar gesteld. Het verbod opromeinse kaarsen heeft € 1,5 miljoen gekost en het verbod op vuurpijlen, knalvuurwerk en enkelschotsbuizen € 2,6 miljoen. De subsidieregelingen ter compensatie van de tijdelijke vuurwerkverboden tijdens de jaarwisselingen 2020–2021 en 2021–2022 bedragen in totaal zo'n € 55,5 miljoen (incl. uitvoeringskosten).

Kosten politie en Openbaar Ministerie

De totale inzet van de politie die direct te koppelen is aan de handhaving en opsporing van illegaal vuurwerk en voor de handhaving van de openbare orde zijn moeilijk in kaart te brengen. De politie heeft ter voorbereiding op de hoorzitting van de Tweede Kamer op 11 mei 2022 over het initiatiefwetsvoorstel een quick scan gedaan naar de kosten van een aantal politietaken. Behalve werklust die verband houdt met handhaving van het verbod en de opsporing van illegaal vuurwerk gaat het ook om de kosten van de afvoer en vernietiging na inbeslagname. Uit de quick scan blijkt dat de werklust van de politie vanwege illegaal vuurwerk gerelateerde incidenten in 2021 121 fte bedroeg. De kosten voor de afvoer van illegaal vuurwerk vanaf de plaats delict door een externe vervoerder bedroegen in 2021 voor de politie ca. € 900.000. Het Openbaar Ministerie betaalde in 2017 € 2 miljoen voor de vernietiging van in beslag genomen illegaal vuurwerk⁷. In dat jaar ging het om zo'n 40 duizend kilo. In 2021 is 205 duizend kilo vuurwerk in beslag genomen. De verwachting van de politie is dat zowel de werklust als de kosten voor afvoer (en dus ook voor vernietiging) door het vuurwerkverbod zullen toenemen. Afhankelijk van de reactie in de samenleving op het vuurwerkverbod zou het kunnen gaan om 30 tot 149 fte extra werklust en € 270.000 tot € 1.350.000 kosten voor afvoer van illegaal vuurwerk voor de politie. De kosten van het OM voor vervolging van vuurwerkmisdrijven zijn niet beschikbaar. Inzet van de politie en het OM bij incidenten rondom de jaarwisseling die niet vuurwerk-gerelateerd zijn, is niet in kaart gebracht.

Tot slot

Voor de zomer wordt jaarlijks een verzamelbrief vuurwerk verzonden naar uw Kamer. Dit jaar is de jaarlijkse verzamelbrief gesplitst in twee brieven. Gelet op de toezeggingen ontvangt u deze brief met de informatie die

⁷ Memorie van toelichting bij het Wetsvoorstel versterking strafrechtelijke aanpak ondermijnende criminaliteit, Kamerstuk 35 564, nr. 3

momenteel al voor handen is. Dit om uw Kamer voorafgaand aan behandeling van het initiatiefwetsvoorstel van GroenLinks en Partij voor de Dieren (Handelingen II 2021/22, nr. 89, voorstel van wet van de leden Klaver en Ouwehand tot wijziging van de Wet milieubeheer en de Wet op de economische delicten in verband met de invoering van een vuurwerkverbod voor consumenten (Kamerstuk 35 386)) om te komen tot een permanent vuurwerkverbod voor particulieren, de meest recente informatie te delen.

Voor de zomer volgt nog een brief waar onder andere ingegaan wordt op de evaluatie van het huidige beleid rond consumentenvuurwerk. Vorig jaar is aan een externe partij de opdracht gegeven dit beleid te evalueren. Dat rapport is in een afrondende fase. Zodra betreffend rapport definitief is, zal het naar uw Kamer worden verzonden, inclusief conclusies die worden verbonden aan de uitkomsten. In die brief zal ook een stand van zaken worden gegeven over de internationale inzet op het gebied van vuurwerk. Tot slot houd ik uw Kamer op de hoogte van de ontwikkelingen rond de TSVC-19 opslag en vervoer 2.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yeşilgöz-Zegerius